

EGYENLŐSÉG

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

Budapest, VI., váci körút 3.

hová minden küldemény intézendő.

TÁRSADALMI HETILAP.

SZERKESZTI

SZABOLCSI MIKSA.

Előfizetési feltételek:

Egész évre házhoz küldve . . . frt 7.—

Félévre " 3.50

Negyedévre " 1.75

Egyes szám ára 14 kr.

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

Tartalomjegyzék: Komoly szó komoly órában. Irta: Dr. Schnitzer Armin, komáromi főrabbi. — Az új rendelet alapján létrejött első egyezség. — A pesti orthodoxok rabbiválasztó gyűléséről és a megválasztott r. bbiról. — Még egy iskola-értesítő. — Előkelően! eredeti beszély (6. folytatás.) Irta Viola Miksa. — Szellemszikkák a rabbinikus irodalomból. (89. sorozat.) Talmudistától. — Előfizetési felhívás. — Heti naptár. — Hírek. — Válasz Csukási Fülöp „Nyílt levelére”. Endrei Árpád válasza a „Nyílt kérdésre”. (Beküldetett.) — Szerkesztői üzenetek. — Szefförisz és Róma, P h i l i p s o n regénye. (18. folytatás.) — Hirdetések.

Komoly szó komoly órában.

A csendes elmélkedés éjjeli óráiban, ha lelkem kibontakozik a mindennapi munka kötelekeiből, el-el merengek népem történetének vértőláztatott kopár tarlóin és kimondhatlan bánat szállja meg keblemet, ha végig tekintek sorsán, mely osztályrésze vala a legrégibb időktől egészen le korunkig. Mily szakadatlan, mily szüntelen martyrium! Mint kapcsolódik itt egyik gyűrű a másikba végtelen láncolatában a meg nem érdemelt szenvedéseknek és gyötrelmeknek! — Majd ama ezrekre menő vallásbajnokok árnyai, kik az egyetlen egy isten vallo-másával ajkaikon léptek a máglyára; majd ama szerecsétleneknek halvány alakjai, kik csapatosan elüzetve házaikból és telkeikről hontalanul bolyongattak, — vonulnak el lelkem előtt. Komor egy kép, melynek szinei még nem fakultak el, mert e kép a jelenkor képe, — és szívem göresösen szorul össze, ha látom, hogy szemben mind e szenvedésekkel, melyeknek ürömpoharát a zsidó nép még ki nem ürítette, hogy szemben a visszavetéssel és kivételes állással, melyet a társadalomban még mindig eltűrnie kell, ezen nép öngyilkos kézzel saját keblében dal és pusztító harcot — önmaga ellen vi.

Ha igaz, hogy a történelem a népek tanítója, úgy mi zsidók legrosszabb tanítványai vagyunk; mert mitsem tanultunk tőle. A történelem arra tanít bennünket, hogy Józseftől kezdve egészen le a mai napig a testvér-gyűlölet és testvérháború volt a forrás, melyből balsorsának legnagyobb része eredt, — mi ezen tanakat hasznunkra nem fordítottuk.

A hová csak tekintetünket irán itjuk hazánkban mindenünnen a szakadottság és ziláltság szomorú látványa tárul élénk. Magyarország zsidóságának keblében két évtized óta beállott szakadás irtóztató hatást szült.

Hol ezelőtt pezsdülő, erőteljesen lüktető közélet létezett, ott az egy testnek ketté, sőt hárommá, négygyé szakadása által — hazánkban tudvalevőleg orthodox, congressusi, statusquo és még — chaszid hitközségek is léteznek — az egészséges fejlődés helyébe káros tespedés lépett; a hitközségek életerei ketté metszvék, minden jobb törekvés megbénult és az erők meddő küzdelmekben emésztk fel egymást.

S vajjon a lelkiismereti szabadság, a vallás-e az, melynek szent lobogója alatt küzdenek mindenütt? Korántsem. A mi magán gyűlölet, személyes agyarkodás évek óta a zsidó hitközségek keblében forrt és sistergett, mindez most tulcsapva a gátokon, kitört. A vallásszabadság tiszta fényes paizsával fedve, jobbára a legaljasabb szenvedélyek, zabolátlan dicsvágy, személyes ingerkedés, galád bosszuvágy, sértett hiuság irtóháborút visznek a községek léte ellen.

S ha legalább a vezetők küzdöttek volna becsületes fegyverrel! Nem lett-e a tudatos hazugság a pártküzdelem szolgálatába vonva? Nem röpitette el a rágalom is az ő méregáztatta nyilait?

Nem vagyok annyira elfogult, hogy az egész bűnös eljárást kizárólag az egyik, vagy másik párt vállaira hengerítsem, — peccabatur intra muros et extra, — senkit sem lehet a vétség alól felmenteni; de nincs e jogunk épen azoktól, kik magukat a vallás par excellence

előharczosainak nevezik, elvárnunk, miszerint ragaszkodjanak a szentírás azon parancsolatához, hogy: „Tartsd magad távol minden hazug szótól“ (Mos. II. 23., 7.)

Épen előttem fekszik az orth.közvetítő bizottság a vallás és közoktatási miniszterhez a f. é. június 21-én kelt rendeletére vonatkozó felirata. Vegyük ezt csak közelebbről szemügyre. Mindjárt az elején keserves panaszként említik, hogy „az anyakönyvi rendszabály által ősrégi rabbinátusi és községkötelékek lettek szétforgácsolva és az összetartás viszonya meglazítva, ami már maga is fájdalmasan és sok tekintetben lealázólag hatott a zsidóságra“...

Valóban az ember alig hisz szemeinek. Hát azok, kik nem állották az egyenetlenség égő üszkét csendes, békés községekbe vetni, kik a zsidóság egységes testét szétarabolták, meggyedelték — jóllehet tudják, hogy a szent thorában meg van írva: „Testetekbe ne vágjatok bemetszéseket“ azaz bölcseink magyarázata szerint: ne osszátok a zsidóságot pártokra és felekezetekre; — kik még a családi élet szentélyét is feldúlták, a legszilárdabb, legszentebb kötelékeket széjjel tépték, atyát és fiút, testvért és testvért elkeseredett küzdökként állítottak egymással szembe két ellenséges táborban; — ők emelnek panaszt a felett, hogy egy-egy pusztá, vagy falucska egy anyakönyvi kerülettől elválasztatott és egy másikhoz csatoltatott! És ez hatott oly fájdalmasan, oly lealázólag? Hát az egész magyar zsidóság szétarabolása nem hatott e hasonlíthatlanul fájdalmasabban, sokkal lealázóbban? A ki ezen jajkiáltást hallja, kinek nem jutna eszébe a talmud ismert szava: „Szedd ki elébb a gerendát saját szemedből.“

Az orth. közv. bizottság továbbá panaszt emel a miatt, hogy az említett miniszteri rendelet szerint „az anyakönyvvezetőség tekintetik valamely hitközség criteriumaként.“ Nem érzem magam hivatottnak a miniszteri rendelet mellett — mely félreismerhetetlenül az ideiglenesség bélyegét hordja magán és mely a törvényhozástól várandó végleges szabályozásnak előörseként tekinthető — lándzsát törni és nem is akarom az említett panasz jogosultságát tagadni; de mondjátok meg, hát mi képezi orthodox nézet szerint egy zsidó hitközségnek, vagy egy zsidónak criteriumát egyáltalában? Más e az mint kongó, üres név? A ki az orthodox nevet viseli, és, ha életében minden zsidó vallásosságból kivetkőzött volna, és ha zsidóságából egyéb nem maradt volna, mint a zsidó, nota bene orthodox név, akkor is ezen név vajmi hatalmas pajzs, mely őt az eretnekség vádjá ellen megvédi, míg a többi zsidó emberek fiai legszigorubb jámborságuk mellett, — ha, gyakran hibájukon kívül, nem olyan szerencsések az egyetlen üdvözítő orth. egyház

kötelékébe tartozni, a zsidó vallástól elszakadottaknak neveztetnek. Hogy e tekintetben congressusi, vagy status-quo községek, illetve zsidók közt különbséget nem tesznek, sok rabbinikus döntvény igazolja (L. Responsa R. Moses Schik I. 307. resp.)

Egy a legelső rabbinikus coriphäusok által approbált községi tisztviselő, ki hitközsége szolgálataiban megöszült és teljes életén keresztül szigoruan vallásos zsidónak bizonyult, ha községe nem viseli az orthodox nevet, azonnal elveszti vallási dolgokban megbízhatóságát, a „zsidó hitvallástól elszakadottnak“ bélyegeztetik, mert a szegénynek nincs elég bátorsága, hogy megragadva a koldusbotot, martyrja legyen — a közvetítő bizottságnak, (l. ibid II. 2. és 25. resp.) — nos vajjon egy zsidónak vagy községnek criteriuma orthodox felfogás szerint egyébb-e, mint pusztá, üres név?

„A zsidó vallástól elszakadt!“ Hát komolyan hiszitek-e ezt? Hát valóban legbensőbb meggyőződésük-e, hogy a magyar zsidóság ama százezrei, kik az orthodox lobogó körül nem sorakoznak, a zsidóságból kiléptek?

Saját meggyőződésük szerint a vallástörvények alapján meg van-e engedve száz ezreket a jövő üdvösségtől megfosztottnak hirdetni és oda kiáltani elébök, hogy „Semmi részetek Izrael Istenében.“

Megfelel-e saját meggyőződésük szerint codexeinknek, hogy — miként egy előfordult esetben legilletékesebb orthodox oldalról eldöntetett — egy jámbor, Magyarországra legtekintélyesebb rabbijai által approbált sóchetja egy nem orthodox községnek, megszünt „barzevicha“ lenni, azaz egy nemzsidóképen tekintendő és hogy „sechitája“ még ha orthodox sochet van mellette mint „óméd al gabbó“ alkalmazva, poszulkan itélendő?

Hát csakugyan azt hiszitek, — és ez az a sarkpont, amely körül az egész kérdés forog — hogy a nem orthodoxok külön zsidó felekezetet képeznek?

Ha ezt vélitek, akkor szakítsátok ki a szentírásból, az egész zsidó irodalomból mindazon helyeket, melyek a zsidó nép egységét magasztalják és a machlókát, a megosztást és szakadást büntettként jelölik meg és ítélik el, és a békét a boldogság foglalatjának, a legmagasztosabb, legszentebb jónak dicsőítik.

Akkor tépjétek szét mindama kötelékeket, melyek benneteket az apostátákkal összefűznek, akkor ne házasodjatok össze a törvény értelmében (Eben Haezer 4, 37. lásd R. E. W. jegyzetét) „ezen czadukim“-mal, — akkor tépjétek ki sziveitekből a szeretetet fiaitok, leányaitok, testvéreitek iránt, kik nem egy orthodox község tagjai, a szeretetet fiaitok és vejeitek iránt, kik

egy „neolog“ község rabbijai, vagy cultushivatalnokaiként működnek; sirjatok ez elveszett lelkek után és gyászoljátok őket mint a „zsidó vallástól elszakadottakat.“

Hogy ez nem történik, az azt igazolja, hogy a különféle zsidó felekezetre vonatkozó állítástok meg nem áll, és nem is állhat meg az ész ítélőszéke előtt.

Minden felekezet mind lényegére, mind alakjára különbözik a másiktól, minden hitvallás külsőleg megismerhető jelleggel bír, mely azt a többitől megkülönbözteti. De miben különböznek a zsidóság különböző töredékei? Hol van a határ, a hol a congressusi zsidó végződik és kezdődik az orthodox, vagy status-quo hívő? Mely hitvallás választja el az egyiket a másiktól? Hol is van legalább ama külső jelleg, mely a különféle zsidófelekezeteket jellemzi? Nem áll-e Magyarország valamennyi községe egy és ugyanazon alapján azon mozaikus-rabbinusi tannak, mely a sulchan aruchban codificálva van? Nevezzen meg valaki a sulchan aruchon kívül még egy hittankönyvet, melynek szabványai szerint vallási, vagy rituális kérdések eldöntetnek. — Mindenki tudja, hogy olyan nem létezik. Vagy talán a vallási törvényeknek szigorubb, vagy lanyhább megtartása criteriuma a vallásfelekezetek különféleségének? A ki őszinte akar lenni, annak be kell vallania, hogy vannak congressusi igazhitűek és orthodox hitetlenek.

Minden felekezet megtérték felvételénél bizonyos vallási alakszerűségekkel él, de hol van azon formula, mely által szentesítését nyeri a congressusi zsidónak egy orth községbe való lépése? Olyan bizony nem létezik; kilép, belép kénye kedve szerint annélkül, hogy vallási meggyőződés dolgában valamit feladnia, vagy felvennie kellene.

És végre, ha ezek valóban különféle felekezetek volnának, mi magyarázza meg ama furcsa jelenséget, hogy egyesegyedül hazánk az, melynek talaján négy külön felekezet birt teljesen kifejlődni? Miért jutott épen nekünk osztályrészül e négy féle fajta zsidóság különlegessége? Miért nem kapott lábra e schisma a 3 milliónyi orosz zsidóság között is, hol a vallási ellentétek hasonlíthatlanul élesebb alakban tűnnek fel? Van-e merevebb ellentét annál, mely pl. egy lengyel chasid és egy Kallir között fenforog? És mégis közösen bírja el őket a zsidó vallás talaja s mindegyikök eszközt és módot talál, hogy vallási szükségleteit egy község keretén belül kielégíthesse és Istenét a saját maga módja szerint imádjá.

Ha tehát nem léteznek azon korlátok, melyek a különféle községeket elválasztják, ha az egyik községből a másikba való átlépés

a hit változtatásával nem jár: nem volna e lehetséges a merev ellentéteket áthidalni és az elvált részeket a divergáló nézetek és meggyőzések kölcsönös tisztelése — és a jogosult igények kielégítése mellett egymáshoz kapcsolni?

Megengedem, hogy a congressus idejében, az orthodox minoritás, mely a többség által irgalmatlanul leszavaztatott, az ezen utóbbi által elfogadott alapszabályok egy részében joggal látta veszélyeztetve a vallási conservativismust és az ennek szellemében vezetendő községi intézményeket; és megmagyarázható, hogy szorultságukban a kétségbeesés küzdelmét kezdték; megengedem, miszerint kell, hogy találtassanak cautelak, melyek egy szigoruan vallásos minoritásnak a községben vallási szükségleteinek a vallási törvények értelmében való kielégítését minden időre biztosítsák; de — nem találhatók-e meg ezen cautelak annélkül, hogy a község egysége kárba vessze, annélkül, hogy a világnak egy szakadozott, szétmarczangolt, egymással patvarkodó zsidóság megszégyenítő látványát nyujtanók?

Ila valamikor, ugy most érkezett el a legkedvezőbb időpont a kibékülésre. A congressusi párt vezérférfiai, reméllem, áthatva lévén a megosztás káros és pusztító hatásától, bizonyára minden lehető engedményre készek leendenek és az orthodoxok is kell, hogy belássák, miszerint az okosság parancs szava volna, a hurt nem igen feszíteni meg, a „non possumus“ merev álláspontját elhagyni és a testvérjobbot vissza nem utasítani. Merevség és engesztelhetetlenség rájuk nézve vajmi végzetessé válhatnék.

A magyar zsidóságnak a proféta szava legyen jelszava: „Ujtsd meg napjainkat ugy, miként azok hajdanában valának!“ — Ép ugy miként a magyar nemzet a kiegyezést avval kezdte, hogy a jogeljátság uralkodó theoriájának korszakát nem létezőnek tekintette és a 48-as törvényekből indult ki, ugy hazánk zsidóságának is ott kellend megragadni a fonalat, hol az elszakadt; — a congressus nemlétezőnek volna tekintendő és a status-quo ante helyre állítandó. Minden helyi kérdés egy kis jóakarattal mellett megoldást találhat. Csak a kölcsönös megértés iránti akaratnak nem szabad hiányoznia. Már súlyosabb viszályok lettek kiegyenlítve, bonyolultabb kérdések megoldva.

A szentírás következő szavaival zárom be soraimat: Midőn Józsuá odakiálltotta Mózesnek: hadi lárma van a táborban, fájdalomtól áthatva válaszola: „Oh ez nem a győzedelmeskedés hangja, ez nem a leveretés hangja.“ A hol a saját táborban üt ki a viszály, ott nincs győzedelmeskedés és nincs leveretés, mert a diadal maga, a diadal a saját testvér felett vereséggel azonos.

„kól annósz onóchi sómea“ csak a megalázás hangját hallom, mert a testvérharcz lealázó és lealacsonyító mindnyájunkra. Ezen testvérharcznak véget vetni, ez volna legszentebb feladata, legjobbjainknak, legnemesbbjeinknek.

Dr. *Schnitzer Armin.*

Az új rendelet alapján létrejött első egyezés.

Igaz örömmel vesszük a hirt, hogy a szegedi zsidó anyahitközség és az ottani orthodox töredékközség közt békés egyezés jött létre, még pedig az új miniszteri rendelet alapján. Az anyahitközséget illeti a dicséret; mert a csekély töredékkal ő kezdte meg a tárgyalást, de elismerést érdemelnek az orthodoxok is, kik az egyezésnek akadályokat utba nem gördítettek. Annál nagyobb meglepéssel regisztráljuk e szép tényt, mert a szegedi egyezés, melynek pontjait alább közöljük, utmutatóul, helyesebben mintául szolgálhat akárhány községnek e hazában, hol a viszonyok, ha nem is egészen olyanok, de hasonlítanak a szegediekhez. Miskolcz, Makó, Debreczen, Szepesváralja és más községek, hol az anyahitközség mellett egy másik, anyakönyvvel nem rendelkező község áll fenn, a szegedi egyezés után indulva, könnyen helyreállíthatják a megzavart egyetértést, mely hő óhaját kell, hogy képezze minden felekezetét őszintén szerető zsidónak.

Az egyezésnek hozzánk beküldött jegyzőkönyve így hangzik:

„A szegedi zsidó anyahitközség és az orthodox hitközség képviselői között következő megállapodások jöttek létre:

1. Hivatkozással a nagyméltóságú m. k. vallás-és közoktatásügyi miniszternek 1191/1888. eln. számú rendeletére s ebből folyólag Szeged sz. kir. város tekintetes tanácsának 19,067/1888. szám alatt kiadott végzésére, a szegedi orthodox izraelita hitközség tagjai kijelentik, hogy fent idézett miniszteri rendelet értelmében imaházi egyesületté alakulnak és elismerik a hitközségnek és rabbiságnak egységét.

2. Az imaházi egyesület tagjai a miniszteri rendelet értelmében tagjaivá lesznek a szegedi zsidó anyahitközségnek és egyfelől viselik annak közvetlen és közvetett terheit, másfelől pedig részeseivé válnak a hitközség összes intézményeinek és nevezetesen a fennálló szabályok keretében igénybe vehetik a hitközség által fentartott iskolákat, fürdőt és a Chevra Kadisa intézményeit oly módon, amint ez a hitközségi tagokra nézve általában szabályozva van.

3. Az imaházi egyesület az orthodox hitközségnek összes felszereléseit, értékeit és iratait leltár mellett átveszi. Az orthodox hitközségnek ez idő

szerint a város hatóságánál levő pecsétjeit megőrzésre a hitközség veszi át.

4. Az imaházi egyesület az általa fönntartandó egy külön isteni tisztelet ügyeinek intézésére tagjainak köréből választ évenként egy templomgondnokot, pénztárnokot, ellenőrt és jegyzőt, bejelentvén a választást a hitközség előljáróságának. — Az imaházi egyesület értékeit s folyó jövedelmeit e tiszti kar kezeli és számadásait vezeti, amelyeket a hitközség minden évben megvizsgálta.

5. A hitközség 200 frt, szóval is osztr. értékben kétszáz frt évi segílyt ad az imaházi egyesületnek negyedévi 50 frros részletekben, amely segílyösszegezen túl az imaházi egyesület a hitközségi pénztárból semmi egyéb gyámolításra igényt nem tarthat.

6. Ezen kívül az imaházi egyesületet illetik a saját imaházában följánlandó adományok és az ottani imaszékek bérbeadásából nyerendő jövedelem. A hitközség részére azonban fönnhagyatik az a jog, hogy az imaházi egyesület imahelyiségében öt férfi ülés felett szabadon rendelkezessék.

7. A hitközség saját alkalmazottainak sorába átveszi „a szegedi orthodox izraelita hitközség“ szolgálatában volt Hochmann Izrael vágót, akinek javadalmazása havi 43 frt 33 kr. fizetésben és 20 frt negyedévi lakbér illetményben állapittatik meg. — Az így alkalmazandó vágó a hitközségnek általános és fegyelmi hatósága alatt áll, amennyiben azonban az imaházi egyesület benne tovább meg nem biznék, annak elmozdítását kívánhatja, amit a hitközség alapos okok fennforgása mellett teljesíteni tartozik. — Új vágó alkalmazásánál az imaházi egyesület az általa hirdetett pályázat alapján hármas kijelölési joggal bír és a hitközség az általa kijelölendő három pályázó közül fog új vágót alkalmazni.

8. Az alkalmazott vágó a hitközség főabbijának és előljáróságának utasítása szerint és a kijelölendő helyen a hitközség gabella-czéduláinak fejében tartozik az aprójószágvágást ellátni. Ugyan ő köteles a vágást a városi közvágó hidon is elvégezni egy az imaházi egyesület előterjesztése alapján a hitközség főabbija és előljárósága által neki kimutató mérsáros és bornyuvágó részére, kik a hitközség előljárósága által megállapítandó gabella-taksát a hitközség pénztárába befizetni tartozik.

Az alkalmazott vágó látja el az imaházi egyesület imaházában az előimádkozói teendőket, minden külön díj nélkül.

9. Jelen egyezés életbe lép mihelyt azt a hitközség és az imaházi egyesület közgyűlése elfogadta, és tart mindaddig, amíg országos törvényellenkezőleg nem intézkedik.

Aláírás előtt megjegyeztetik, hogy a 6-ik pontban érintett adományok alatt kizárólag az istentiszteleti czélokra „cz'dokó“ följánlottak értendők, minden egyéb czimen tett adomány a megfelelő rendeltetésre való fordítás végett a hitközségnek beszo-

gáltatandó. Amennyiben az imaházi egyesület köznapokon, istenítisztelet alkalmával pénzgyűjtéseket eszközölne, azok a Chevra Kadisát illetik.

Megjegyeztetik továbbá, hogy a 7-ik pont értelmében esetleg kiírandó pályázat föltételei a hitközségi előjárósággal egyetértőleg állapítandók meg és a pályázat csak ennek ellenjegyzése után adható ki.

(Aláírások.)

A pesti orthodoxok rabbiválasztó gyűléséről és a megválasztott rabbiról.

Mint lapunk multheti számában jeleztük, a pesti orthodox hitközség f. hó 16-án tartotta rabbiválasztó gyűlését. Két párt állott egymással szemben: az ungvári és a nagyváradai rabbi hívei. Az előbbieket nagy tevékenységet fejtettek ki jelöltjük érdekében és az utóbbiak körülbelől előre érezhették vereségüket, amiért is módot kerestek a választás megakasztására, ami azonban nem sikerült nekik.

Midőn ugyanis az elnök nevezett nap délután 4 órakor megnyitotta a gyűlést azzal a kijelentéssel, hogy a verifikált községi tagok, kik adójukat teljesen kifizették, összejöttek, hogy két jelölt közt válasszanak, Herschler Sándor az iránt szólalt fel, hogy a közgyűlés elé mindenekelőtt azt a kérdést kell terjeszteni: akar-e egyáltalán rabbit felvenni? E felszólalásra nagy zaj támadt, melynek lecsillapultával dr. Schächter Jakab, választási jegyző kifejtette, hogy a rabbiállás nemcsak hogy rendszeresítve van a községnél, hanem a törvény követeli is, hogy az anyakönyvet rabbi vezesse; de mindamelllett a béke kedvéért felteszi a Herschler által ajánlott kérdést: akar-e a közgyűlés egyáltalán rabbit választani, vagy sem? A gyűlés tulnyomó része erre igenel felelt, mire újból hosszantartó zaj támadt, mely alatt többen kezdtek beszélni az ungvári, a nagyváradai rabbi mellett és ellen, miközben bizony nem igen válogatták a kitételeket, ha mindjárt nem csupa bókokat tartalmaztak egymásra nézve.

Frankel Hermann, a nagyváradai párt vezére erre azt az ajánlatot tette, odázzák el a választást egy hétre, mert ilyen hangulatban választani nem lehet, mit a gyűlés azonban el nem fogadott, mire a nagyváradai párt óvást emelt a történendő választás ellen, de mit a gyűlés tudomásul nem vett. A szorongatott párt (számszerint 26-an) erre 3 kivétellel nagy lárma közepette ott hagyta a gyűlést azzal a kijelentéssel, hogy óvási jogával mindenestre élni fog. A visszamaradt 45 választó (ezek száma mindössze 103, kik közül 35, köztük a volt elnök, Freudiger Mózes is a gyűlésen meg nem jelent) erre a választási aktushoz fogtak, melynek eredménye az ungvári rabbi megválasztatása. Mellette ugyanis a 45 szavazó közül 41-en szavaztak, 1 nem szavazott és 3 a nagyváradai papra adtn vótumát. A

választás, mely teljes 3 óráig tartott, ezzel véget ért, és a tagok üdvözlőtáviratot menesztettek a megválasztotthoz, akiről sokan azt hiszik, hogy ily körülmények közt a pesti orthodox rabbiságot el nem fogadja.

Lów Lázár, ungvári főrabbi 45 éves férfit; fia Lów Jeremiásnak, volt s.-a.-ujhelyi rabbinak és a „Divre Jirmijohu“ híres szerzőjének; unokája Lów Wolf, a volt verbói rabbinak és a „Sááre Tóroh“ nagynevű megírójának és dédunokája a mindezeknél hiresebb Lów Lázár, szentmiklósi rabbinak, ki az újabb talmudirodalom egyik legbecsesebb »Semen Rókéach“ című művét írta meg. Maga a megválasztott pap az ország egyik legkiválóbb orthodox kapacitása. Nagy rabbinikus tudománya mellett jelentékeny miveltséggel is rendelkezik, szép német hitszónok és folyékonyan beszél magyarul is. Önálló fej, büszke jellem, kissé hiu, ami sok sillenséget szerzett neki.

Mint híres atyja, ő is eredetileg ellensége volt az orthodox közvetítő irodának, illetve Reich Ignácznak és 14 éven át a s.-a.-ujhelyi zsidó hitközség, melynek atyja halála után papja lett, kívül állott az orthodox szervezeten, Reich és társai természetesen eretneknek kiáltották ki ezért őt is, községét is.

Schreiber Jóáchim, a pesti orthodoxok volt rabbija 2 év előtt történt halála után, midőn Lów Lázár nevét mint az elhalálozott praedestinalt utódját kezdték emlegetni, a s.-a.-ujhelyi főrabbi hirtelen átcsapott az orthodox táborba, kibékült Reichhal, a ki segített neki ketté szakítani egyikét az ország legrégibb és legtekintélyesebb községének. A s.-a.-ujhelyi zsidók egy része ugyanis meg akartak maradni annak, mik voltak: status-quo hitközségnek, a rabbinak azonban szintén volt pártja és így ő maga szakította ketté községét. Az anyahitközség más rabbit választott és Lów a s.-a.-ujhelyi orthodoxok papja lett. Kellemetlen helyzetéből az ungvári hitközség mentette ki, mely vagy egy év előtt megválasztotta rabbijának. A választást elfogadta, de megmaradt ujhelyi orthodox papnak is, hova félévenként eljár predikálni.

Még egy iskolaértesítő.*)

A nagykarolyi izr. elemi fuiskola értesítője az 1887/88. tanévről kicsiny, de ügyes füzet és érdeklődéssel lapoztuk át. Bevezetésül „A zsidó iskola a talmudszerzők korában“ cím alatt négy fejezetben ismerteti Liszer Jakab igazgató a régi zsidó gyermekek oktatását, az iskolák belső berendezését, a tanítás idejét és a tanítók állását, a kik a régi zsidóknál igen előkelő, tiszteletteljes állást töltöttek be.

A hittani oktatás körül az a lényeges változás hozatott be az elmúlt tanévben, hogy speciális tanító

*) Az értesítő nyilván elkésett, a mi azonban nem gátol bennünket abban, hogy utólag is szívesen tudomást vegyünk róla.

adja elő, Risenbach Lázár személyében. A zsidó vallás tananyagánál örömmel látjuk följegyezve, hogy a IV oszt. belieket a héber ima könyv alkalmi használatával is megismerttik; de viszont különösnek találjuk, hogy a gyermekekkel csupán Mózes I. könyvéből fordítanak.

Az iskolát 188 fiu gyermek látogatta, (hát a leányok?) a kiket a fõnt említettekén kívül még Deutsch Lajos tanító oktatja.

ELŐKELOENI

Az „Egyenlőség” eredeti beszélye.

Irta: **Viola Miksa.**

(6. Folytatás.)

A fiatal uraknál fényes nappal nagy társaság van; pezsgős palaczkok durrognak és hozzá szól a zene. A mint belépünk, Emil ijedtében majd leszédült székéről, Alfréd pedig olyan fehér lett, mint a frissen meszelt fal. Mi azonban senkit sem háborgatunk, hanem udvariasan üdvözöljük a társaságot és engedelmet kérünk, hogy az asztalnál helyet foglalhassunk. Aztán szépen mi is hozzálátunk az ételhez, italhoz és becsületesen mondom, derültebb hangulatban voltunk, mint fiaink, a kik ugyancsak megzavarodva és szepegve tekintettek reánk. Utóbb a társaság is észrevette, hogy „valami rothadt Dániában” és rövid pár óra múlva egyedül voltunk a fiakkal. Ezek természetesen el voltak készülve, hogy egy dörgelemes pirongató prédikációt kell végig hallgatniok. Azonban én egész hidegen csupán ennyit mondom: „Mennyi pénzetek van még?” Összeszámolnak s kisül, hogy már mindössze csak háromezer forintjuk van. „Tudakozódtam felőletek” szólék „és értesültem, hogy a szállótulajdonosnak már ötezer forinttal tartoztok. Hogyan akarjátok ezt az összeget háromezer forinttal kifizetni? A rendőrség már szemet vetett rátok; azt akarjátok talán, hogy haza tolonczoljanak? Valóban nagyszerű megtiszteltetés volna ránk nézve, ha tulajdon fiaink csendőrkisérettel állítanának be hozzánk! Mi kényszerített titeket arra, hogy megszökjete? Megtagadtuk valaha valamely kívánságtok teljesítését? Egy olaszországi kéjutazást akartatok tenni? Helyes! de hát mért nem szóltatok nekünk erről? Nem adhattunk volna-e mi nektek pénzt és szabadságot bőségesen? Azt akartátok, hogy ne tudjuk, hol vagytok, és szégyenszemre lássunk titeket haza térni?”

Ezzel kinyitottam pénzes tárcámat és huszezer forintot olvastam le fiainak. Fliegenstein ugyanannyit olvasott le Emil elé. „Igy — mondám — „most már van pénzetek. Utazzatok Olaszországba, vagy tegyetek vele amit akartok. Ha a pénz fogytán lesz, csak táviratozzatok, annyit küldünk, amennyit csak kívártok. De írjátok meg olykor-olykor, hogy jól mulattok-e. Ne fukarkodjatok; hál' Istennek nem szorultatok rá. Hanem azt ám tudassátok velünk, mikor jöttök haza, hogy várhassunk reátok! Igy ni! És most

Isten veletek, ne nehezteljete, hogy utánatok jöttünk, de hát atyáitok vagyunk, ti meg a mi szeretett fiaink.”

Ezzel kezét nyújtottam fiainak és megcsókoltam õt. Fliegenstein ugyanigy tett Emillel, aztán kimentünk és teljes lelki nyugalommal szépen hazautaztunk. És tudják, mi lett a vége? Még huszonnégy óra sem telt el hazaérkezésünk óta, s ime Alfréd és Emil urak máris beállítanak és visszahozzák a kapott pénzt! És oly jámbor, oly csöndes, oly visszavonult életre adták magukat, hogy szinte komolyan megijedtünk. Azóta egyik sem követett el holmi ostobaságot és hál' Istennek a legkifogástalanabb emberekké váltak. Lássák, így és ehhez hasonlóan cselekedtem én, ha gyermekeim valami fonáságot követtek el, és bizonyára hálásak is e miatt irántam. Mindig becsületérzésükre igyekeztem hatni és sohasem sértettem õket. Más ember alkalmasint a rendőrség segélyét vette volna igénybe, zajt csapott volna az ujságokban és szegényeket úgy megrémítette volna, hogy szegényükben soha vissza nem tértek volna, vagy meggyölöltek volna bennünket. Ez nem való, ettõl óvakodni kell! Nagyon, nagyon sok gondot kell fordítani a gyermek kedélye és érzületére, mert ha ebben megsértik, vajmi nehezen, vajmi sokáig heged be a seb. Ha pedig a gyermeket félszeg nevelés által kirakatbeli bábbá faragják, úgy hogy viselete csupa alakoskodás és õ maga üres, haszontalan semmiség, akkor nem sokáig késik az az idõ, a mikor nevelõit halálosan meggyölöli és keservesen megátkozza.

Bermanné roppant erőfeszítést fejtett ki, hogy a báró hosszú beszédét félbe ne szakítsa. De az öreg báró utolsó megjegyzésére elhagyta a hosszan s fáradtságosan magára erőszakott béketúrás.

— Talán csak nem gondolja báró ur, — kérdé élesen — hogy leányom ilyen kirakatbeli báb?

— Azt egy szóval sem mondtam — felelé Rothberg. Különbén is kizárólag kegyedre tartozik, hogyan neveli gyermekét. Mi közöm volna nekem ahhoz? Hiszen most amugy is igen modern, lehetőleg levetkõzni a természetességet.

Az ajtó megnyilt; Frida lépett be.

— Itt van négy krajczár; az eladott saláta ára — mondá, sógornõjéhez fordulva.

Bermanné gyilkos tekintettel nézett rá.

— Most kellett ezt behoznod; nem lett volna rá elég idõ? kérdé rikácsolva. Nem lehet az embernek töled egy perczig sem nyugta? Ilyen neveletlen fatuskó nincs több a föld hátán.

— De hisz a minap pirongatott meg a miatt, mert az eladott zöldségért kapott pár krajczárt két óra hosszáig magamnál tartottam, — jegyzé meg Frida félénken.

Bermanné hangja elfulladt a féktelen dühtõl.

— Takarodjál, pusztulj szemem elõl, — kiáltá — mert rögtön elájulok, tevé hozzá fulladozva.

— Gyermekem, — szól Rothberg báró Fridához fordulva — õn itt szolgálatban van és aligha lehet

megelégedve a bánásmóddal, a melyben részesül. Nőm épen szobalányt keres, szívesen fölfogadja önt. Átad-jam czimemet? Hanem igazán, ön nem igen látszik arra termettnék, hogy szolgáljon. Egyetlenegyszer lát-tam az önéhez hasonló kedves, gyöngéd, halovány arcot: Romában, a Sixtini kápolnában. Bizonyára tanult is kegyed valamit? Leányomnak fogom aján-lani, kis leánykája mellé. Beleegyeznek?

Frida mélyen elpirulva állt a báró előtt, Szé-gyenletében nem birt szóhoz jutni és helyéről moz-dulni. Ajka reszketett és kétségbeesetten kulcsolta össze kezét, mint a hogy heves felindulás alkalmá-val tenni szokta.

(Folyt köv.)

Szellemszikrák

a talmud, midrás- és a későbbi rabbinikus irodalomból.

Azt még hihetem, hogy létezik ember, ki meg van elégedve sorsával; de hogy olyan ember is élne, ki nincsen megelégedve eszével, annyira hitem már nem terjed.

*

Mit tartasz, rabbi, legnagyobb érdemednek?

Azt, hogy soha sem tekintettem érdememnek embertársam hibáját.

*

Akárhányszor mellőzzük a kincset csak azért, mert küzdelem nélkül juthatnánk hozzája.

*

Még kedveltjeink hibáit is takargatja szerete-tünk, hát még saját vétkeinket!

*

Rabbi, te a kevély Piturát csillaghoz hasonli-tottad?

Olyan is ő, flam, mint a csillag: fénylik, de nem világít.

*

Vannak olyan emberek is, kik kevélyek — sze-rénységükre.

*

És vannak olyanok is, kik nagy észszel és böl-cességgel végzik — ostobaságjaikat.

*

Szakállodig állsz a fürdőben és kezedd hadoná-szol, hogy távol tartsd magadtól a — vizcseppeket.

*

A bölcs már azért is magasabb lény a balgánál, mert a bölcs elkövethet bolondot is, míg a balga bölcs dolgokat nem mivelhet.

*

A mi hivatva van, hogy soká fennálljon, az ha-mar létre nem jöhet.

Talmudista.

Heti naptár.

Vasárnap (1888. augusztus hó 19.) *Elul* hó 12., *hétfő* 13., *kedd* 14., [szóf z'mán kiddus l'vónó] *szerda* 15., *csütörtök* 16., *péntek* 17., *szombat* 18. napja. [Elul hónap 29 napja van.] Szombaton délután olvassák a 3. és 4. pérek-et. *Hetiszidra: Ki Szóvó.*

Előfizetési felhívás.

Tisztelt előfizetőinket, kiknek előfizetésük **julius végén** lejárt teljes tisztelettel kérjük, méltóztassanak előfizetéseiket megújítani, hogy a lap szétküldésé-ben fennakadás ne történjék.

Előfizetési feltételek:

egész évre 7 frt — kr.
fél évre 3 frt 50 kr.
negyed évre 1 frt 75 kr.

Papok, tanítók és községi hivatalnokoknak:

egész évre 6 frt — kr.
fél évre 3 frt — kr.
negyed évre 1 frt 50 kr.

Az „Egyenlőség“

szerkesztősége és kiadóhivatala

Budapest, Váci-körút 3. sz.

H I R E K.

— **Felséges királyunk** születése napját mint min-dig, ez évben is a zsidó imaházakban zsoldárok, imák és templomi hitszónoklatokkal ünnepelték. A dohányutczai nagytemplom tömve volt áhitatosokkal, hol dr. K o h n Sámuel rabbi távollétében dr. K e c s k e m é t i Lipót, az általunk ismételve említett jeles rabbijelölt tartotta az ünnepi beszédet. A fiatal szó-nok ez alkalommal ugyyszólván remekelt szónoklatá-val. Lendületes szavakban ünnepelte a szeretett ural-kodónak fényes erényeit, kinek „igazság és jog ké-pezik trónja alapját és kit szeretet és hűség vesz kö-rül mindenütt népei közt.“ Beszéde textusának egy részét a következő megkapó módon magyarázta: „... és legyen táboraid szent“ (Mos. 5. 23. 25.), szól a szentírás. E g y a zsidóság, ha mindjárt t ö b b táborra szakadt is; hogy e g y, azt koronás királyunk is mondta, és hogy e g y g y é váljék, felekezetünk leg-szentebb törekvése legyen. — Az istentiszteletnél jelen volt az egész előljáróság W a h r m a n n Mór elnökkel élén.

— **Ferencz József királynak** mint osztrák császár-nak december 2-án tartandó 40 évi uralkodói jubi-leuma kettős alkalom lesz Galiczia lakóinak, kivált a zsidó lakosoknak az ünneplésre. E napon teszi le ugyanis H i r s c h báró — mint Párisból írják — **12 millió frank** alapítványát, mely a nagy adakozó ha-tározott intentiója szerint kizárólag galicziai zsidó népiszkolák főtartására lesz rendelve.

— **Rothschild Anselm báró emlékére** fiai, Rotschild Nathaniel, Ferdinand és Albert bárók és négy leánya 1876-ban 150,000 forintos alapítványt tettek Bécs városa javára. Ez alapítványból julius 27-ikén 42 ke-resztény és 21 zsidó árva nyert 100—100 forintos évi járadékot, tehát $\frac{2}{3}$ részben keresztények. Ezeknek kérvényeit a bécsi polgármester, a zsidó árvakéit pe-dig az izr. hitközség elnöke intézte el. Az idén — mint a bécsi hivatalos lap írja — 11-dikszert osztattak ki az alapítvány kamatai.

— **A prágai német egyetem** egyik rendes taná-rát, K r a s n o p o l s k y Horác dr. hitsorsosunkat a közoktatásügyi miniszter a prágai jogtörténeti állam-vizsgálati bizottság tagjává nevezte ki.

— **A barcelonai kiállítás** magyar bizottságának tagjai közül többeket részesített kitüntetésben a spa-nyol regens-királynő. Így dr. L e d e r e r Sándor, mi-nisteri titkárnak az Izabella rend csillagkeresztjét és

Koppély Géza biztosnak a III. Károly rend lovagkeresztjét adományozta.

— **A berlini egyetem** ünnepélyes évi közgyűlése az idén is augusztus 3-án, mint alapítójának, III. Frigyes Vilmos királynak születése napján ment végbe. Ugyanekkor osztják ki a pályadíjakat is, mint nálunk május 13-án Mária Terézia emléke tiszteletére. Az ottani jogi kar 3 pályadíja közül csak kettő adatott ki, és pedig az egyik egy **Jacobson** Julian a másik egy **Münzer** Oszkár nevű zsidó jogásznak. E helyen fölemlítjük, hogy a budapesti egyetem ezidei pályakérdéseit szintén nagy számban fejtették meg zsidó ifjak eredménynyel.

— **A newyorki egyesült orth. zsidóközségek** ujonnan választott rabbija, **Charif J. Jakab** a mult hóban foglalta el állását. Eddigélé Wilna orosz város egyik legnagyobb templomában hirdette isten igéit, hol tudománya és szónoki képességei miatt nagy tiszteletben állott. A főrabbit a megérkezésekor 20 egyesült hitközség titkára, **Buchhalter I.**, a „Beth-Hamidrasch Hagodol“ részéről **Freeman Meyer** és a zsidó bevándorlók társulatának elnöke fogadták. Julius 8-án a 20 hitközség előljáróival tanácskozott nem kevesebb mint 6 nyelven.

— **Déli Oroszországban** 39 zsidó földművelő gyarmat létezik, és pedig 22 a chersoni és 17 a jekaterinoslavi kerületben. A telepek lakossága 26,733 lélek, területe pedig 300,000 hold, mely 201 birtokos kezében van. Ezen földterület azonban csak fele részben termékeny, másik fele legelő és pusztaság, de amaz meglehetősen állapotban van.

— **A veszprémi izr. hitközség** évenként tekintélyes összeget fordít felekezeti iskolájának fentartására. Most ismét az iskolaudvar csatornázása, a tantermek alapos renoválására és új czélszerű padok beszerzésére szavazott meg nagyobb összeget. A közelgő iskolaévben tanítókat és tanulókat már barátságos és az egészségtan követelményeinek az eddigieknél inkább megfelelő termék várják. Elismerés illeti ezért **Rosenthal Nándor**, hitközségi elnököt, ki buzgó és körültekintő eljárásával utat-módot talált a felmerült tetemes kiadások fedezésére, s ezzel bebizonyította, hogy a veszprémi izr. hitközség ügyeinek vezetése hivatott és fáradhatatlan buzgalmu férfura bírvák.

— **A debreczeni izraelita hitközség** képviselő testületének e hó 15-én megtartott ülésén élénk érdeklődéssel a következő három tanító választatott meg: **Lippe József** H-Böszörményből, **Roth József** Andornakból és **Smilovits Mihály** helyből. Megelégedéssel regisztrálható, hogy a tanítói testület három új tanerővel szaporodott.

— **Strassburgból** írják, hogy a szomszédos **Schlettstadt** községben a városi közönség az új zsinagóga építésére 16,000 márkát, az állami kormány pedig 15,000 márkát adományozott. Így a zsidó hitközség csupán 20—40 ezer márka költséget volt kénytelen előteremteni.

— **„Esketési beszédek“** című 115 oldalra terjedő művecskét bocsájtott közre **Handler Márk**, tatai főrabbi **Singer Ede** sz.-tehérvári könyvkereskedő kiadásában. A beszédek a heti szidra szerint vannak rendezve és pedig a jelen füzet 11 esketési szónoklatot tartalmaz Mózes II. könyvének szakaszaihoz képest. Ha az ember figyelembe veszi, hogy egyik-másik szidránál van egy könnyű az érintkezés pontját a szidra és az esketés alkalmá, vagy fontossága között, akkor teljesen tudjuk méltányolni szerző munkáját, mely neki — nem banális köznapi dicséretet akarunk mondani — határozottan sikerült. E mellett ki kell emelnünk a művecske szép tiszta magyarságát és az

egyszerű, de világos nyomást, melyért a kiadót illeti elismerés. A füzet árával kénytelenek vagyunk adósok maradni, mert magunk sem ismerjük.

— **A várnai püspök** a helység papjainak kíséretében meglátogatta az ottani Alliance iskolát és a tanulókat a héber nyelvből is megvizsgálta. Midőn pedig a növendékek sorában több görög gyermeket vett észre, dicsérőleg emelte ki az intézeti vezetőség türelmes és humanus eljárását. **Gabriel** püspök ezen látogatása nagy örömet okozott a várnai zsidó hitközségnek.

— **Blum pasa**, az egyiptomi pénzügyminiszterium vezetője a német császártól a porosz királyi vörös sasrend másodosztályu jelvényét, a portugall királytól pedig a Krisztus-rend csillaggal díszített lovagkeresztjét nyerte. **Ferencz József** király ő felsége megengedte, hogy **Blum pasa** e rendjeleket elfogadhassa és viselhesse. **Blum pasa** tudvalevőleg budapesti származású és zsidó vallású.

— **Zsidó keresztények.** A Konstantinápolyban megjelenő „**Levante Herold**“ című lap ujságolja, hogy a **Batumból** nemrégiben kiköltözött mintegy 100 zsidó család ismét visszament oda, miután őket a trapezunti metropolita a görög egyház tagjaivá tévé s erről nekik bizonyítványokat adott ki. A kikeresztelkedettek azonban még most is rendesen eljárnak a bätumi zsinagógába, de az orosz hatóságok nem bántathatják őket, mivel bizonyítvány van mindenik kezében a metropolitától és e mellett nemcsak a zsidó község terheihez járulnak, hanem a görög egyházéihoz is.

— **Egy kitünő zsidó tudós.** **Rabbinovitz M. I.** dr., ki jelenleg Párisban él és működik, több előfizetési felhívást és művet küldött be az „Egynlőség“ szerkesztőségének francia levél kíséretében. **Rabbinovitz** dr. orosz származású rabbinak gyermeke, ki maga is ezen pályára készült és csak 25 éves korában ment **Boroszlóba** a classikai tudományok elsajátítása végett, minek befejezése után ugyanott az egyetem hallgatója lett. Majd 1853-ban Párist kereste föl, a hol az orvosi oklevelet nyerte el, de ennek nem sok hasznát vette, mert ideje legjavát a nyelvtudományoknak és a rabbinikus tudományoknak szentelte, létre hozva kitünő művek egész sorozatát, melyeket a francia, angol, német és orosz tudományos világ és közélet számos előkelő férfja látott el a legmelegebb ajánlatokkal. Többek között a francia és angol nyelvészet körébe vágó műve előtt **Hugó Viktortól**, **Gladstonetól**, **Grasevszkytól** stb. találunk ajánló sorokat. Legnagyobb érdeme azonban, hogy a talmud egy óriási töredékét, különösen a jogi, orvosi és egyéb tudományos részeket hat nagy kötetben francziára fordította. E mű most fog megjelenni második kiadásban. Az előfizetési felhívást e műre, tekintve **Rabbinovitz** dr. sanyaru helyzetét és nélkülözéseit, nagyobb anyagi eredmény elérése céljából **Darreste**, **Glassion**, **D'Hervey-Saint-Denys**, **Fustel de Coulanges**, **Alfréd Maury** és **Jules Simon** akadémiai tagok, gr. **Foucher de Careil** senator és **Flach** és **I. D. Labbé** egyetemi tanárok bocsátották ki. Francia nyelvtana mellé különösen meleg ajánlás van **Alfréd Maury** muzeumi

főigazgatótól és akadémiai tagtól mellékelve. — Rabbino vitz dr. f. évi május 12-én ülte meg születésének 70-ik évfordulóját, a mikor őt a francia főváros zsidósága nagy ovációkban részesíté. De a sok dicsőség mellett alig hogy tengődik e zsidó tudós, ki egész életét felekezetének és a zsidó irodalomnak szentelte. (Ide írjuk czimét is, hátha akad, ki tanulmányát vagy kitűnő francia nyelvtanát megrendelni óhajtja: Mr. le Dr. I. M. Rabbino vitz Páris, 63, rue de Seine.)

— **Érdekes pör** folyik jelenleg az alexandriai zsidóhitközség és az Alexandriától Ramleh tengeri fürdőig vezető vasutat létrehozott társaság között. Ugyanis kitűnt, hogy az alkirály által a társaságnak átadott földterület a zsidó hitközségé, mely most a dus jövedelmü angol társaságot beperelte. Annyi remélhető, hogy a hitközség, ha teljes kárpótlást nem kap is, a vasut nagyszerü jövedelmében ő is fog részesülni, ami szintén irigylésre méltó szép vagyont fog képezni.

— **A kalocsai zsidó kereskedelmi ifjuság** f. évi augusztus hó 4-én a casinó nyári helyiségében táncmulatságot rendezett a »Jósziv« javára. A rendező urak minden tekintetben meg lehetnek elégedve a sikerrel, mert ezen multság — mely kivilágos kiviradtig tartott, s a mely a legjobb hangulatban folyt le — 85 frt 70 krt. jövedelmezett a »Jósziv« javára, — ezen összeget a rendezőség nagyságos Gajáry Antal főszolgabíró ur utján juttatta a »Jósziv« pénztárába. — Az első négyest mintegy 50 pár tánczolta. Jelen voltak: Löwinger Zsófia, Weisz Ida, Behr Berta, Reich Jenny, Rosenzweig Regina, Spitzer Gisella, Klein Ilka, Wolf Rózsa, Rosenthal Rosália, Wilhelm Franciska, Fischer Róza, Fried Adél, Roth nővérek, Diamant nővérek, Gold nővérek, Hahn nővérek, Spitzer Etelka, Taubner Ilka, Stern nővérek, Lindenstein Malvin. Kiskörösről: Schwarcz Paulina, és Grünwald nővérek kisasszonyok. — Dr. Weisz Simonné, Dr. Steiner Józsefné, Reich Mártonné, Reich Lipótné, Feldheimné. Budapestről: Pick Adolfné, Trenschniner Vilmosné, Löwinger Jakabné, Spitzer Mórné, Klein Lipótné, Spitzer Józsefné, Rosenzweig Henrikné, Wolf Dávidné, özv. Fischerné és még számosak.

— **A francia zeneművészek** »Grand prix de Rome« czimü pályadíját, mint multkoriban már megirtuk volt, két zsidó ifju nyerte el. E kitüntetésben, értesülésünk szerint, a híres Halévy részesült elsőnek zsidó létére; kivüle még Jonas Emil, Salamon Hector és Dávid Sámuel említendők föl, kik szintén földiszittettek a »kék szalaglak.«

— **Párisból** a zenevilág egy érdekes halottjáról adnak hirt. Strausz Izsák, az udvari és operabálok egykori zeneigazgatója, ki III. Napoleon udvarában nem kis szerepet játszott, jobb létre szenderült. Strausz Strassburgban született 1806-ban és igen ifjan végezte tanulmányait a párisi conservatoriumban. Később a Théâtre Italien zenekarába lépett, majd a 40 es években híres, népszerű hangversenyei által tünt ki, míg végre 1852-ben Napoleon császár udvari báli igazgatójává lön.

— **Mennyibe kerül?** T. i. egy-egy ember az angol egyház missionáriusainak? Érdekes összehasonlítást közöl e tekintetben az amerikai Smalley »az evangelium ára« czimü munkájában. E szerint egy

megettért afrikai 14, az olasz 42, a spanyol 55, a kelet-indiai 60, a japáni 80, egy khinai 100 és egy-egy zsidó 2800 dollárba kerül.

— **Sziv- és tüdőbetegek** számára nagy jövőjü pneumatikus készüléket szerkesztet egy philadelphiai fiatal zsidó orvos, névszerint dr. Solis-Cohen Salamon. Az illető nagy tudománya folytán már is tanár a »Jefferson« egyetemen és főorvosa a philadelphiai poliklinikának.

Beküldetett.

Válasz Csukási Fülöp „Nyilt levelére.“

.59.

k. ü. 1888. sz.

KIVONAT

a zombori izr. hitközség képviselő-testületének 1888. évi augusztus hó 5-én tartott ülése jegyzőkönyvéből.

Elnök előadja, hogy a Budapestén megjelenő „Egyenlőség“ czimü társadalmi hetilap f. évi 30. számában egy a zombori izr. hitközség Elöljáróságához intézett „Nyilt levél“ jelent meg Csukási Fülöp, mint az országos izr. tanítóegyesület képviselőjétől, — melyet felolvastatni kér.

Jegyző felolvassa a bemutatott »Nyilt levelet.«

Mielőtt — ugymond elnök a „Nyilt levél“ tárgyában a gyűlés véleményét nyilvánítaná, szükségesnek tartja az előzmények felderítése czéljából előadni, hogy f. év junus hó 20-án Walder Jakab aláírással ellátott levél érkezett hozzá, mely tudatta vele, hogy az orsz. magy. izr. tanító-egyesület bács-bodrog megyei fiókegylete Pollák Samu, zombori tanító indítványára elhatározta, hogy ez évi közgyűlését Zomborban tartandja, s melyben felkéli őt, mint a hitközség elnökét, hogy ezen egylet törekvéseit támogassa s a közgyűlésen jelenjen meg.

Minthogy a nevezett fiókegyletnek célbavett itteni gyűléséről a hitközséghez semminemü hivatalos értesítés nem küldetett, s minthogy a nevezett egyletnek egyetlen helybeli tagja, Pollák Samu tanító ur sem tartotta szükségesnek a hitközségnek a tervbe vett itteni gyülekezést hivatalosan bejelenteni, s minthogy végre Walder Jakab tanító urnak fennhivatkozott magán levele a gyűlésezés időpontjára nézve semmiféle közelebbi meghatározást nem tartalmazott — az elnökség nem tarthatta magát illetékesnek a nevezett fiókegylet itt tartandó gyűlése érdekében hivatalosan bármit is tenni.

Mindazonáltal Walder Jakab tanító urnak hozzá intézett levele folytán intézkedett, hogy amennyiben tényleg itt valamely tanítói gyűlés tartatnék meg, ugy annak idején a gyűlés megtartása végett az iskola bármely helyisége, vagy a hitközség tanácskozási terme rendelkezésre bocsájtassék és a tagok elszállásolásáról gondoskodva legyen.

Midőn pedig a hivatalos bejelentés nélkül megérkezett fiók-egylet f. évi julius hó 9-én tényleg megtartotta itt gyűlését, ő, minthogy ez időben Zomborból távol volt, azon személyesen meg nem jelenhetett; de tudomása van arról, hogy a gyűlésen — nem ugyan hivatalosan — a hitközség néhány érdemes tagja jelen volt.

Miután tehát a nevezett fiók-egylet célbavett gyűlésének érdekében nem tartotta szükségesnek sem a hitközséget — melynek vendégszeretetére pedig számított — sem az iskolaszéket a szokásos hivatalos módon értesíteni: méltán kelthet megütközést a bemutatott „Nyílt levél“-nek azon — művelt emberek közt szokatlan és sértő hangon tartott leczkértetése, mely — hogy a „Nyílt levél“ kifejezéseinek egyikével éljek — „a conventionalis illem legegységibb szabályait“ nélkülözi.

A jelzett »Nyílt levél« felhívást tartalmazván az előjárósághoz, »hogy számot adjon azon okokról, melyek őt ily rideg magatartásra készítették«, elnök az ügyet e felhívás tárgyában, határozathozatala végett tárgyalás alá bocsátja.

Többek felszólalása után egyhangulag határozatott:

A Budapesten megjelenő „Egyenlőség“ című hetilap f. évi 30. számában foglalt és a zombori izr. hitközség Előjárósághoz intézett „Nyílt levél“-re vonatkozó elnöki előterjesztés jóváhagyólag tudomásul vétetik s tekintve, hogy a „Nyílt levél“ oly — művelt emberek között szokatlan, sértő s illetlen hangon szól — hogy válasza méltónak nem tartható, a sajtó iránti tisztelet és a nagyközönség tájékoztatása céljából pedig ezen jegyzőkönyvnek ez ügyre vonatkozó kivonata az „Egyenlőség“ című lapnak beküldetni s annak szives közzététele végett a szerkesztőség megkereseteni határozatik.

Kelt mint fent.

Kiadta:

Weisz Vilmos,
hitközségi jegyző.

* * *

Endrei Árpád, csurgói főgymnasiumi tanár urtól lapunk mult heti számában közölt »Nyílt kérdés«-re vonatkozólag hosszabb nyilatkozatot küldött be hozzánk, melynek bevezetésében kiemeli atyja, Engel Sándor érdemeit és kikel a „Nyílt kérdés“ beküldői ellen. Magára a kérdésre így felel:

»A dolog érdeméhez szólani nem is tartanám érdemesnek, ha az »Egyenlőség«-et csak atyámnak ismerősei olvasnák; de könnyen akadhatnak olyanok, kik az azon qualificalatlan közleményben foglaltaknak hitelt adhatnának. Ezért kötelességemnek tartom kijelenteni, hogy azok első fele, mintha atyám teljes meggyőződésén alapuló hitét, melynek félszázadon át buzgó hirdetője volt, elhagyta volna: teljesen légből kapott valótlan ság, a másik felére nézve pedig megjegyzem, hogy atyám ugyanazon konyhából étkezik, amelyből a csurgói izr. hitközségnek igen tisztelt rabbija.

Ezeknek kijelentése után azon reményben, hogy a kellemetlen ügyet ezzel befejeztem, vagyok a tek. szerkesztő urnak őszinte tisztelője

Csurgón, 1888. aug. 28.

Endrei Árpád,

főgymnasiumi tanár, a h.-m.-vásárhelyi
izr. szegényeket segítő egyesület tagja.

Szerkesztői üzenetek.

Kolos. Mi másképen vagyunk értesülve. Láttuk a pozsonyi főrabbinak sajátkezűleg írott héber levelét, melyet egy rabbihoz intézett, ki azzal a kérdéssel fordult hozzá: egyesülhet-e orthodox hitközség status-quo hitközséggel, úgy, hogy az egyesült község aztán sem az orthodox, sem a status-quo nevezet ne viselje? A főrabbi válaszában quintessentiáját a következő mondat képezi: „Hákol I' fi hamókóm v' házmán“ azaz: **minden a helytől és az időtől függ.** A ki egyszer így nyilatkozott, átkokat nem szórhat minden nem orthodox község ellen. Azért mi hamisítványt tartjuk azt az iratot, melyet a pozsonyi főrabbi nem is látott.

Máámin. Utána jártam, kerestem, kutattam a tóránban, a talmudban, a pószkimban, a schulchan aruchban, de nem találtam sehol sem, hogy a jámbor zsidónak istenen kívül még Rebiczig Reichban is kell hinnie. Annyi tény, hogy a magyar orthodoxia egy részének eme új hitágazatát leginkább maga Rebiczik (Reb Iczji) hangoztatja.

Is habénájim. Megüzentük már, hogy az az uri ember még semminek is csak nagyító üvegen keresztül látszik.

K. P. urnak Bpest. A spanyol zsidók zsinagógáiban az almemor fenn van a frigyláda mellett.

P. F. A. urnőnek Tapolczán. Szép sorait szives örömmel közölnök, ha hasonló tárgyú cikk néhány hét előtt lapunkban meg nem jelent volna már.

L. L. urnak Paks. Ha a házasulandók két anyakönyvi kerületből valók, az esküvő ott történhetik, a hol a jegyesek akarják. Engedély erre nézve a másik anyakönyvvezető részéről nem szükséges.

Cz—g. Az esketést Ön nem végezheti.

^ „Ma lóch, ki nizoktó?“

Dr. S. L. urnak D. Egy kised spanyol zsidó község Budapesten is fennáll. A tagok, kik közt tekintélyes kereskedők vannak, mint Amar, Albachari, Asriel, Canetti és mások, kettő kivételével a Balkán félszigetről valók.

n—g B. Egy híres csodarabbi rezidenciája közelében egy jámbor falusi pap nagyon szűk viszonyok közt működött. A szerény férfit, ki életét böjtölés, imádkozás és a tórah tanulmányozása közt töltötte, nem igen törődött az anyagiakkal, annál jobban foglalkozott vele a nagyravágyó „rebeczn“. Számталanszor szemére lobbantotta férjének roppant slemilségét, utalva arra, hogy a szomszéd rabbihoz meszsze vidékről sereglenek a hívek sok pénzzel egy-egy jó tanácsért, míg ő hozzá el nem látogat senki sem. — „De, asszony, — szólalt meg egyszer a sodrából kijött, sokat gyötört férj, — mit beszélsz olyan ostobaságot; hiszen a szadagórai rabbi egy „szent!“ Az asszonyt is elfogta erre a mérég és roppant dühvel odavágoti férjének: „Te posé jisróél (istentagadó) te; hisz te is egy szent vagy!“ Ezt vagdaljuk az Ön fejéhez mi is: Ügyetlen ember; hisz rendkívüli ügyes dolgokat tud írni, miért men lép ki tollával a nyilvánosságra?

Nagy Kanizsa. Jönni fog mindakettő. Üdvözllet!

P. H. R. urasszonynak P—n. Cikkét igaz gyönyörrel olvastam. Nemsokára ugyanis meglátogatni szándékozom P—t. és ha elképzelem, hogy Nagysád egy ebédre fog meghívni, és hogy milyen pompásan kell annak érteni a konyhához, ki ilyen cikkeket tud kifőzni (mert én úgy hiszem, hogy mennél iztelenebb cikket produkál az asszony, annál izlésesebben süt és főz) már előre is egy remek lakoma gyönyöreiben uszom.

Sz. N. urnak N. B. Wünsche Ágoston nem a talmudot, hanem talmud agadáját, tehát a héber „Én Jákóvt“ fordítja. Könyvének a címe, melyből már két kötet jelent meg: „Der Babylonische Talmud in seinen haggadischen Bestandtheilen wortgetreu übersetzt und durch Noten erläutert.“

SZEFFORISZ és RÓMA.

Történeti regény a negyedik századból.

Két részben.

18.

Írta: **Dr. Philippson Lajos.**

Fordította: **Háber Samu.**

— Első rész. —

S z e f f o r i s z.

Ezért minden lehető módon Mirjam felé kezdett közeledni. A leány gyanutlanul fogadta szerelmének kisebb jeleit, ámbár lelkében bizonyos tartózkodást táplált vele szemben. De mint atyjának, neki is mi sem volt annyira ellenére, mint valakit megsérteni és ama szivességek jelentőségéről sejtelve sem volt, melyeket Józseffel szemben tanusított. Ez által felbátorodva, végre megvallotta Mirjamnak vonzalmát, és felhatalmazást kívánt tőle, hogy kezét atyjától megkérhesse. Ha ez Mirjamot

rendkívül meglepte, Józsefet a kerek visszautasítás még inkább; mert önmagát tulbecsülván, ezt éppen nem tartotta lehetőnek. Kért, könnyörgött, fenyegetőzött — de Mirjam olyan elhatározással, minőt a gyenge leányról fel sem tétélezett, kinyilatkoztatta, hogy hasztalan veti magát utána és komolyan kérte, tegyen le erről. Józsefnek esze ágában sem volt engedni; udvarlását fáradhatatlanul folytatta; minél sürübben járt ki neki ezért az elkerülhetetlen szenvedésből és minél elkeseredetebbé lett általa kedélyhangulata, annál merészebbé lett és szinte könnyebiséget talált benne, ha Mirjamot sérthette. Utóvégre is a leány számára nem maradt egyéb teendő, mint természetes védőjéhez menekülni és atyjának bevalani mindent.

Évvel egyidejűleg József a szanhedrin többi tagjaival meghasonlott. A patriarcha elnökhelyettese, Dima rabbi, részben József intriguaitól indítva, különösen pedig, mivel a római hatóságok részéről egyre szaporodó huzavonákat megunt, elhatározta, hogy Babyioniába, Sura városába vándorol ki, amiben két fia már meg is előzte. József erre minden követ megmozdított, hogy — noha a legfiatalabbak egyike volt — az állást elnyerje. De, amint rendesen történni szokott, nagyravágyása és büszkesége következményei őt magát sujtották. Egyetlen szó sem volt mellette és társai inkább azon voltak, hogy a patriarchát az idegen sértő magatartásának felpanaszolásával, akit jótéteményeivel elhalmazott, ellene hangolják. Ennélfogva Hillel elhatározta, hogy okkal-móddal bizonyos időre eltávolítja.

Az utóbbi évtizedekben szokás volt, a szanhedrinből a vidékre és környékére időnkint embereket küldeni, akik joguk és kivánságuk szerint az isteni tant és törvényt terjesztették, a népet hitéhez való ragaszkodásában megerősítették, a hitközségek, előjárók és hivatalnokok közti egyenetlenségeket elsimították és vitás kérdésekben döntöttek. Természetesen, mint a szanhedrin minden szolgálata, ez is díjtalan volt és a hitközségeknek csak a kiküldött eltartásáról és tovább segítéséről kellett gondoskodniok, ámbar akadtak sokan, akik dehogy maradtak volna le arról, hogy a patriarcha képviselőjének saját jószántukból ajándékkal ne kedveskedjenek. Az már azután azon állt, vajjon az efféléket elfogadja-e, vagy sem.

A patriarcha Józsefet magához hívatta, gyengéden, kiméletesen figyelmeztette tévedéseire, melyeket elkövetett és a lelkére beszélt, hogy nem méltó a férfinhoz, olyan leány kegyeiért esengeni, aki már egyszer visszautasította vonzalmunkat és a ciciliai hitközségek követségét bizta rá, melyek a patriarchát egy kiküldöttért megkeresték. Figyelmeztette, hogy az által a legmegtisztelőbb bizalomban részesíti, és hogy kitüntető megelégedésére szolgálhat, hogy már most mint az isteni ige hirdetője szerepelhet, amire még csak pár évvel ezelőtt is olyan igen vágyott. De Hillel nem igen ismerte emberét, midőn azt hitte, hogy a sátoros falu szülöttét az által eléggé kitünteti és

kielégíti és köszönettel és örömmel tölti el. József meghajolt előtte és utra készült. De benseje forrott és viharzott. Mint a sivatag forró forgószele olyan érzés támadt lelkében, mely kiszáritotta a hála, a tisztelet és engedelmesség minden forrását. Szerelmét megvetve, nagyravágyását megalázva, igényeit visszautasítva látván, a szenvedélyes ember viharos boszúval telt el. Szobájában mint ingerelt tigris rohant fel s alá, kezeit ökölbe szorította, keserű boszút esküdött és megfogadta, hogy addig nem nyugszik, míg szét nem tiporja valamennyit, kik utjába állottak. Már ekkor megfordultak agyában a bosszuálló tervek és módokat koholt, melyekkel mindazokat, kikkel az utóbbi négy évben olyan közlelről érintkezett, lelkük mélyében keserítse el és végre megsemmisítse. Az elutazás utolsó órájában Mirjam szívével szemben mégis egy végső kísérletet tett. Ugyanazon a helyen, melyen ez alkalommal meglepte, a kert szőlőlugasában, az estéli alkony órájában lépett eléje; elébb a gyöngédség szavaival szólt, aztán a legkeserűbb kedvetlenségével és a boszú érzetével — de hasztalan. Mirjam hiába törekedett őt szelid szavaival kiengeztelni és az értelem és lelkiismeret okadásaival az igaz utra visszaterelni. Utolsó szava átokkiáltás volt, a bosszu fogadkozása; tovarohant és elutazott. Mély bánat ült a leány lelkére; sokkal mélyebben pillanthatott az ifju lelkének borzasztó mélyébe, sem hogy ne a legaggasztóbb félelem és a legszomorubb sejtelmekkel ne kellett volna eltelnie.

József Ciliciába ment. Nagy furfanggal rejtette el mindazt, ami lelkében gonosz terv volt. Eleinte kisebb községekbe ment, itt a legnagyobb jámborság köpenyébe burkolózott, tulhajtott zelotismust szenvelgett és ily szellemben szónokolt és tett, miközben olyan önzetlenséget fitogtatott, mely még az ajándékozásra való felbátorítást is visszautasította és a földi élvezetek és javak iránti ellenszenvet tükröztette vissza. Ilyen hirnévre kellett szert tennie. S amint ez helységről helysége villámgyorsasággal terjedt, Cilicia fővárosába, Tarsusba ment, hol a hitközség a legnagyobb kitüntetésekkel fogadta.

(Folyt. köv.)

Landesmann Lipót

a nagym. miniszterium által engedélyezett

VI. oszt. polgári fuiskolája Szabadkán.

A polg. isk. előkészít a kereskedelmi akadémia, középipartanoda, mintarajztanoda, valamint hadapród iskola számára; képesít állami hivatalokra, vasuti, kereskedelmi, ipari, biztosító- és pénzügyintézeteknél való alkalmaztatásra. Folytatólag átléphet a tanuló a gazdasági, erdészeti és állatorvosi középintézetekbe. Növendékek **mérsékelt díj** fejében **gondos vallás-erkölcsi nevelésben** és **ingyenes** pótoktatásban részesülnek **tisztességes ellátás** mellett. **Folytonos felügyelet.** Értesítő kívánatra bármikor.

Pályázat.

A bajai izr. felső-leányiskolánál az 1888/89-iki tanév kezdetével — önkéntes lemondás folytán — egy polg. isk. tanítónői állás 500 frt évi fizetés mellett töltendő be.

A nyelv és történelmi szakcsoportból képesített polg. isk. tanítónők sziveskedjenek kelölög felszerelt folyamodványaikat, melyekben eddigi alkalmazásuk, életkoruk és családi állapotuk világosan kitüntető, f. évi augusztus 25-éig az iskolaszék alulírott elnökének beküldeni.

Baján, 1888. augusztus 13-án.

Dr. Baum,
iskolaszéki elnök.

Pályázat.

A nyiregyházi izr. 4 oszt. elemi iskolánál a jövő tanév kezdetével egy 3-ik — egyuttal vezetőtanító állása betöltendő.

Csak okleveles s legfeljebb 40 éves tanítók pályázhatnak, kik különösen a héber tárgyak alapos tanítására, s a helybeli főgymnásiumba járó izr. növendékek hitoktatására képesítvők.

Évi fizetés 600 frt, sikeres próba év után véglegesítés — esetleg 700 frt fizetéssel.

A kellően felszerelt pályázati kérvények alólírotthoz folyó augusztus hó 31-ig beküldendők.

Nyiregyházán, 1888. aug. 15.

Morgenstern Zsigmond,
a nyiregyházi izr. statusquo hitk. elnöke.

Pályázat.

A gyulafehérvári izr. 4 osztályu elemi népiskolán f. évi szeptember 1-től kezdve egy segéd tanítói állás betöltendő, melyre csak nőtlen okleveles tanítók pályázhatnak.

Ezen állással 300 frt. évi fizetés jár, akik a karénekes isteni tiszteletben mint tenorista, vagy bassista közreműködhetnek, előnyben vannak, és azon felül még 100 frtnyi fizetésben részesülnek.

Az alkalmazás előlegesen csak egy évre történik.

Pályázók felszólítatnak, eredeti bizonyítványokkal felszerelt folyamodványaikat legkésőbb f. hó 25-ig az alólírott elnökséghez beküldeni.

Gyulafehérvártt 1888. augusztus 6-án.

Duldner
hitközségi jegyző.

Dr. Náthán.
iskolaszéki elnök.

Iskolai értesítés.

A pozsonyi nyilvános orthodox izraelita polgári kereskedelmi iskolán a beiratások a következő 1888—89. iskolaévre folyó augusztus hó 25-én kezdődnek és történnek naponta délelőtt 9 órától 12 óráig, és dél től 3-tól 5-ig. Az intézet első osztályába csak olyan tanulók vétetnek fel, kik a 9. éven túl vannak már és a 4 elemi osztályból legalább kielégítő sikerrel vizsgáztak, vagy ezekből az osztályokból felvételi vizsgának alávetik magukat. A többi osztályokba csak azok vétetnek fel, kik a megelőző osztályokat, vagy ebben az intézetben, vagy egy másik megfelelő középiskolában sikerrel végezték.

A rendes oktatás f. é. szept. 2-án veszi kezdetét.

Minden eme iskolát illető kérdésre, mintugy a vidékről jelentkező tanulók ellátására nézve **Grünfeld Vilmos,** a pozsonyi orth. izr. hitközség jegyzője (lakik vártelek-utcza 30.) készségesen szolgál felvilágosítással.

Der

Geist des Talmud.

Quellengemäße Darstellung der talmudischen Anschauung über

Gott, Mensch, Staat, Justizwesen, Nächstenliebe, Wohlthätigkeit, Armen-Pflege, Verhalten gegen die Heiden, Thierquälerei, Arbeit, Erziehung und Unterricht, Wahrhaftigkeit, Bescheidenheit, Beschränkung der Todesstrafe, Freiheit, Gleichheit und Brüderlichkeit, der Talmud und das Christenthum etc. etc.

Für die
intelligenten Classen aller Confessionen
(15 Bogen stark, elegant broschirt.)

von
M. G h r e n t h e i l.
(Budapest, Trommelgasse 6.)

Preis fl. 150. — Mark 3. — Francs 4.

Nur selten erscheint auf dem Büchermarkte ein Werk von so hohem aktuellem Interesse, wie das vorliegende. Kein intelligenter Mann unterlasse es, einem Werke seine volle Aufmerksamkeit zuzuwenden, das über eines der merkwürdigsten Schriftdenkmäler des hohen Alterthums, den **Talmud**, auch dem Laien ausreichend **Sicht** und **Klarheit** bietet.

Szülők a vidékről,

kik a fővárosban tanuló gyermekeiket szigoruan vallásos zsidó házban tisztességes lakással és jó kosztal jutányos áron ellátni óhajtják, és azok is, kik gyermekeiket egyszersmind zsidó tárgyakban (biblia, talmud stb.) egy, vagy két órán át naponta taníttatni akárják, sziveskedjenek fordulni

Weinberger Mihályhoz,

a budapesti talmud-egylet (ש"ס הברא) kántora. (Révai-utcza 6 I. emelet.